MERA TA' QLIB MILL-"KUMMIEDJA DIVINA" TA' DANTE ALIGHIERI

L-EWWEL KANT TA' L-INFERN

F'nofs il-medda ta' dina l-ħajja tagħna,
Insibni miexi f'masġar mingħajr dawl,
Għaliex, nistqarr, kont tlift it-triq it-tajba.
Ah! biex ngħid liema kien hi ħaġa tqila
Dal-masġar barri, aħrax u xebbiex;
Xħin naħseb fuqu, jerġa' l-biża' bija.
Twegħirt daqshekk, għal ftit ma ntliftx għal kollox!
'Ma, biex nitħaddet fuq il-ġid li rajt,
Ser ngħanni l-ħwejjeġ l-oħra li ltqajt magħhom.

Ma niftakarx kif dħalt ġo dan l-imkien,
Daqskemm kont qiegħed nongħos dak il-waqt
Li fih ħallejt warajja triq is-sewwa;
'Ma, mbagħad, xħin kont wasalt fil-bidu t'għolja,
Hemmhekk fejn kien jintilef dak il-wied
Li weġġa' 'l qalbi b'taqtigħ kbar ta' biża',
Ħarist 'il fuq u lmaħt li mal-quċċata
Ġa jidhru kienu mrieżaq il-pjanet
Li tmexxi 'l-bniedem f'triqtu bla tbatija.
Hassejtu, għalhekk, jedha ftit il-biża',
Li kien inġema' fil-għammieq ta' qalbi
Ma' tul il-lejl fost dieqa li ma bħalha.
U bħal dak li jkun feraq qatgħa baħar
B'nifsu maqtugħ, kif isib ruħu l-art,
Idur imbellah lejn l-ilmiet qerrieda;
Hekk għamilt jiena: ħsiebi biss fil-ħelsa,
Nitfa' lil ħarsti lura u nqis mistagħġeb
L-atar li l-ebda ħaj għadu qatt ħalla.
Imbagħad, kif serraħt ġismi ftit mill-għeja,
Imxejt biex naqbad dik it-telgħa baħħ,
B'sieqi fis-sod l-aktar safliena dejjem.

U trakha, kif kont għadni kemm bdejt għaqba,
Pantera żgħira 'ma ħafifa bosta.
U b'kisja ġild imnaqqax ħelu ħelu!
Hi ma riditx minn quddiem wiċċi titlaq,
Anzi baqgħet daqshekk timla' l-mogħdija
Li kont ser nerġa' kemm-il darba lura.

Kien għadu qiegħed jaħkem iż-żernieq
U kienet tiela' x-xemx flimkien mal-kwiekeb
Li kienu magħha meta Ruħ l-imħabba
Mexxiet għall-ewwel dak il-ġmiel ta' ħwejjeġ;
Hekk li, biex nitma l-ġid, kelli jwennsuni
Mill-waħx tad-dbiba, bil-ġild tagħha mżewwaq
Il-ħin ta' dik is-siegħa u ż-żmien sbejjaħ;
Ma mhux hekk li ma kelli nkun imkexkex
Bix-xbieha ta' dorbies li dehret f'daqqa.
Dan qtajtu li kien ġej iħebb għalija,
B'rasu mgħollija u b'ġuħ hekk klubi fuqu
Li saħansitra l-ajru deher imbeżża'.
U warajh lupa li, għall-qżież ta' nixfa
Li kellha fuqha, ħsibtha mġewħa b'kollox
U 'l mhux ftit nies, stħajjilt, nikktet ħajjithom.
Dina nisslitli daqshekk dieqa fija,
Bil-biża' li ġibitli d-dehra tagħha,
Li qtajt it-tama li nissokta t-telgħa.
Bħal dak li waqt ir-rebħ tagħtih lublieba,
'Ma, tasal fuqu s-siegħa tat-telfien,
Isewwed qalbu u jitbekka l-qagħda;
Hekk ħasbet tħawwad ħsiebi l-lupa mqarba,
Li l-mixja tagħha fuqi qajla qajla
Reġgħet ressqitni 'l hemm, fejn xemx ma twassal.

Xħin kont qiegħed nitwaddab dejjem 'l isfel,
Quddiem għajnejja xiref, bla kont nobsor,
Min, għaliex żamm is-skiet, ħsibtu maħnuq.
U kif ilmaħtu f'dak l-imkien bla ħajja,
"Ikollok ħniena minni", qbiżt nitolbu,
"Inti min inti, bniedem jo d-dell tiegħu".
Iżda hu weġibni: "Bniedem m'iniex, bniedem
Kont darba u n-nisel tiegħi kien Lombardu,
Għax art missieri u ommi kienet Mantwa.

Twelidt *sub Julio*, għalkemm f'waqt imwaħħar,
U għixt ġo Ruma taħt Awgustu t-twajjeb.
Fi żmien l-allat qarrieqa kemm giddieba.
Jien kont poeta w kont għannejt fuq l-iben
Sewwa t'Ankiżi, li kien ġie minn Trojja
Wara li safa' rmied Ilju l-imkabbar.
'Ma, għidli, għaliex riega' qalb dad-dwejjaq?
Għax ma titlax il-ġebel li jhennik,
Li jaf id-dħul u l-bidu tal-ferħ kollu?''

''Mel'inti dak Virġilju u dik il-għajn
Li toħroġ minnha xmara t'għerf daqshiex?''
Jien dlonk weġibtu bil-mistħija f'wiċċi.
''O għelm ta' ġieh u dawl għal kull poeta.
Jiswieli ż-żmien li ħlejt u l-ħeġġa kbira
Li kelli biex ingħarrex fil-ktieb tiegħek.
Inti l-imgħallem, int l-awtur li ngħożż;
U inti biss hu dak li minnu ħadt
L-istil sabiħ li qed jagħmilli ġieh.
Ara l-bhima, li mħabba fiha dort,
Ħarisni minnha, għaref kbir imsemmi,
Għax qed inħoss jitriegħed ġismi kollu''.

''Meħtieġ għalik li taqbad xi triq oħra'',
Weġibni, mbagħad, xħin rani qiegħed nibki,
''Jekk trid li toħroġ ħieles minn dal-masġar;
Għaliex id-dbiba, li werżaqt għaliha,
Ma tħalli 'l ħadd igħaddi minn triqitha
U tieqaf hekk li toqtol dak li jkun.
Hi, min-natura, għandha qalb hekk ħajna
Li l-kilba fuqha ma tixxabba' qatt
U, wara l-ikel, tħossha iżjed miġwieħa.
Bosta huma l-bhejjem li tħobb tgħammar magħhom
U m'aktar għad trid tgħammar sakemm jasal
Il-Kelb li jġiegħlha tnin bl-uġigħ ta' qalb.
Dan la jkun jixba' bl-art lanqas bl-istann,
'Ma jtiegħem biss imħabba, għerf u qawwa,

U t-twelid tiegħu jsir fuq friex tal-feltru. (1)
Hu jkun ħelsien għal dik l-Italja msejkna,
Li rat għaliha l-mewt Kamilla, xebba,
W Ewrjalu u Turnu u Nizu, lkoll midruba.
U jkeċċi 'l din il-lupa minn kull belt
Sakemm reġa' jkun bagħatha ġo l-infern,
Minn fejn telqitha l-ewwel darba l-għira.
Għalhekk, għall-aħjar tiegħek, nifhem ngħidlek
Li tiġi wrajja w żommni b'mexxej tiegħek.
Sakemm ngħaddik minn ġo l-imkien dejjiemi,
Fejn tisma' dlonk l-għajjat ta' qtiegħ il-jies,
Li toħroġ ta' kull waqt l-erwieħ batuta,
Mikluba b'xewqa kbira għat-tieni mewt;
U tara wara wkoll lil dawk li, hienja,
Qegħdin fin-nar għax jittamaw li jidħlu,
Meta jmiss lilhom, qalb in-nies qaddisa.
Jekk trid, imbagħad, li titla' żżur lil dawn,
Ruħ oħra ssib aktar misthoqqa minni,
Li nlaqqgħek magħha kif inkun ħallejtek.
Għax dak l-imperatur, li hemm fuq jamar,
Billi kont ħadtha kontra tusijietu,
Ma jridx li jiena nidħol ġewwa beltu.
Hu jaħkem kullimkien, m'hemmhekk is-saltna.
Hemmhekk il-belt u l-ogħla maqgħad tiegħu.
Ah! hienja r-ruħ li jagħżel għal hemm fuq!"

U lilu jien: "Poeta, nerġa' nraħħam,
F'isem dak Alla, li ma kontx għaraft,
Biex inkun ħrabt dal-ħażen u l-agħar.
Għaddini minn fejn għadek kif semmejt
Hekk illi nara l-bieb tal-qaddis Pietru
U lil dawk li, qed tgħidli, huma hekk kiebja."
Imbagħad hu mexa u jien żammejt warajh.

Louis Ellul.

---

(1) Dan il-vers fit-Taljan huwa ftit imdallam. Hawn kommentaturi li jġibuh, "E sua nazion sarà tra *feltro* e *feltro*", u aħrajn li jiktbuh, "E sua nazion sarà tra *Feltro* e *Feltro*". Billi lili togħġobni l-ewwel interpretazzjoni, ħsibt li naqleb il-vers kif jidher hawn fuq. Għal min togħġbu tat-tieni, il-vers jista' jinqaleb: "U t-twelid tiegħu jsir *bejn Feltru u Feltru.*"